

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT POLITIKAI LAPJA

A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: szombatkor és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egy évre 10 K, fél évre 5 K, negyed évre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi elöljárók, papok és gazdasági egyetli tapok egész évre 8 K, t. nitók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér.
Helyközi telefon 15. sz.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

B E T E G H P Á L

LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és a fizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szó 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm. 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. Nyílt-tér so a i K. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári osek- és klíring 10,489. szám.

A takarékpénztárak biztonsága.

Irta: **Dr Dencz Ákos.**

Budapest, április hó.

A közelmúltban lezajlott külpolitikai események után egy szomorú jelenség maradt meg, mely gazdasági és pénzügyi kérdéssel foglalkozókat okvetlenül kell, hogy gondolkozóba ejtsen.

Arról van szó ugyanis, hogy mi idézhette elő azt a bizalmatlanságot, sőt itt-ott pánik-szerű félelmet, amely némely vidékeken a takarékpénztárakkal szemben a betétjükért remegő közönséget megszállotta.

Hogy lehet az, hogy manapság, amikor pénzügyi intézményeink története közel négy évtizedes multra tekinthet vissza, még mindig bizonyos esetekben megtaláljuk azt a bizalmatlanságot, amely sem nem helyes, még kevésbé indokolt.

Ha a felbukkanó csemények színhelyét nézzük, rögtön tisztába jövünk a valódi helyzettel. Exponált helyek, nemzetiségektől körülvett vidékek voltak azok, ahol ily jelenségek magukat előadták. Kétségteljesen amint az illetékes tényezők akkor jól meg is jegyezték, csakis politikai tulzók izgatásai verheték félre annyira a harangot, hogy annak következtében egyrészt megrendítve esetleg a magyar bankok, a magyar takarékpénztárak létalapját, a közönséget onnan eltereljék, másrészt ezáltal saját pénzügyi intézményüknek használjanak.

A nemzetiségi kérdés ezen sarkpontjára igen ügyesen mutatott rá az elmúlt hetekben Scotus Viator ellenfele, amidőn bevilágított abba a munkakörbe, amelyet nemzetiségeink vezetői folytatnak a cél felé.

A másik kérdés, ami ezuttal előtérbe tolul az, hogy lehet-e egyáltalában bizalmatlanság pénzügyi intézményeinkkel szemben?

A dolog historikumát tekintve, takarékpénztáraink, bankjaink fennállása óta, szerencsére, csak ritkán tapasztaltuk ezt.

Bűnös visszaélés vagy tulhajtott spekuláció volt mindig az ok, amely valamely pénzügyi intézetet bukásba sodort.

Mindig tehát csakis önmaguk voltak okai vesztüknek és sohasema kormány, még kevésbé az állam, amely a magántulajdon szentségét mindig megvédte. Botorság tehát azt hinni, hogy az állam akármily körülmények között reátenné kezét a betevők betétjeire, ily vakmerőséget még a keleti deszpota államokban sem tapasztaltunk, még kevésbé tehető az fel egy kulturállamról.

A kormány, ha már a végső szükség esete állana be, úgy aláírás útján önmaga szólítaná fel a közönséget segítségre, de a magántulajdont semmi körülmények között érinteni nem fogná; ennek az ellenkezőjét még csak feltételezni is kész lehetetlenség.

Jól tudjuk, hogy pénzügyi intézményeink fölös betétállományukat nemcsak jelzálog, váltó és egyéb kölcsönökbe, hanem különböző, főleg állampapírokba is beszokták fektetni. Ezek után ha nézzük, hogy egy pénzügyi intézet megrohanása mily hatással lehet az intézet többi ügyfeleire s magára az intézményre is, óva kell intenünk a betevőket, hogy pusztá híreszteléseknek soha fel ne üljenek és rendkívüli állapotokat ne keltse nek fel.

Minden takarékpénztár ily esetben hitelét veszi igénybe addig, amíg a szükség azt kívánja, de ha az a rendes kezeletet túlhaladja, úgy kénytelen lesz saját érdekében azon rendkívüli eszközökhöz is nyulni, amelyeknek a szegény adósok fogják kárát látni. A kölcsönök felmondása, a felmondottak és beperesítettek behajtása, exekúciója mind oly dolgok, amelyekkel a takarékpénztárak nem szívesen élnek, de a kényszerhelyzet erre is rá kell, hogy vigye őket. Azok a pénzek, amelyek állampapírokba vannak befektetve, talán még biztosabban is, mint a többi kölcsöntőké, mert itt legfeljebb csak árfolyam-vesztésről lehet ugyan szó, de az is elkerülhető, ha a kedvező konjunktúrák kihasználtnak.

Azoknak az intézkedéseknek, nevezetesen: jó alapszabályoknak és kellő ügyviteli ellenőrzésnek kell, hogy a garanciát adják minden takarékpénztár biztonságának és ha ez meg van, nincs mitől tartani.

Az állam soha nem avatkozott bele a takarékpénztáraknak biztosított autonómikus életébe, azoknak működését teljesen önmagukra bízta s amint nem érintette tehát s nem folyt be azoknak semmiféle ügvitelébe, ép úgy nem is fogja létalapját oly tényével esetleg megrendíteni, amelyhez semmi néven nevezendő törvényes alapja nincs; a kultur, a jogállam fogalma mind ellenmondának ily esetleges elhatározásnak.

A francia-porosz háború idején Németország pénzügyi intézményeinek szörványosan ugyan, de mégis fordultak elő egyes megrohanások; ez esetekben maga

a német kormány hatalmazta fel az állambankot, hogy a megszorult pénzügyi intézeteknek hitelt nyisson.

Az állam tehát segít és nem rabol.

Hazai pénzügyi intézményeink szerencsére oly helyzetben voltak, hogy akadálytalanul eleget tudtak tenni kötelezettségüknek, de ha éppen meg is szorultak volna, meg vagyunk győződve, hogy az államnak beavatkozó jótékony segítsége itt sem maradt volna el. Kétszeresen áll ez oly intézményre, mely mint a postatakarékpénztár, teljesen az állam szavatossága mellett működik, vagy azon többi pénzügyi intézetekre, amelyeknek létalapját állami törvények garantálják, mint pl. az országos Központi Hitelszövetkezet kötelekékébe tartozó szövetkezetek is.

Sohasem szabad tehát elfelednünk, hogy az állampolgárok jóléte és biztonsága létalapja magának az államnak is, s amely állam azzal visszaélne, önmagát sebezne meg.

POLITIKA.

— Fővárosi tudósítónktól. —

A bankkérdés — köztudomás szerint — krízisre vezetett. Az osztrák kormány nem ment bele a kartellizált bankok felállításába és ezzel tarthatatlanná vált az az alap, amelyen a koalíció különböző pártjai a bankkérdés tekintetében egyetértően állást foglaltak. A függetlenségi párt nézve természetesen most már az a kötelesség hárult, hogy az önálló bank felállítását kísérelje meg. Ilyen értelemben tettek a párt vezetői, Kossuth és Apponyi előterjesztéseket a királynál, de a felség a nehéz külpolitikai viszonyokra hivatkozva, elutasította ezt az ajánlatot. A kartellbank tervének elejtése után tehát beállott a koalíció válsága, minthogy a pártok és a kabinetben helyet foglaló miniszterek már eltérő felfogásban voltak a további teendőkre nézve, az önálló bank tervének pedig felülről történt elutasítása után kitört az általános válság. A koalíciós kabinet a kebelében történt meghasonlásból levonva a konzekvenciát, benyújtotta lemondását, az adott pillanatban egyedül lehetséges kibontakozási mód pedig kivihetetlennek bizonyulván: a válság holt pontra jutott és ezidő szerint sem a pártok, sem vezetőik nincsenek abban a helyzetben, hogy világosan és határozottan megjelölhessék a kibontakozás útját.

Ez a hét tehát fordulópontot jelent a koalíciós aerában. Az első politikai feladat, amelynek tekintetében nem kötötte meg a pártok

kezét a korona és a nemzet között létrejött paktum, természetesen magában rejtette a válság veszedelemét. Amikor az átmeneti kabinet kormányzásra vállalkozott, még senki sem számolt avval az eshetőséggel, hogy a kabinetet helyen találja a bankkérdés. A miniszterium azonban tovább vitte a kormányzást, mint előre kontemplálták és a bank ügye, amelyet a bankszabadalom lejártá naptárszerűleg tett aktuálissá, szintén oda sorakozott a megoldandó problémák közé. A függetlenségi párt, amely a paktum alapján e három év alatt sok olyan dologba belement, aminek elfogadása csak bizonyos önmegtagadás mellett volt lehetséges, ezen a ponton, amelyen a paktum nem kötötte, természetesen érvényesíteni kívánta programját. A pártot nem lehet vádolni avval, hogy könnyelműen idézte fel a krízist és hozta napirendre a bankkérdést, ellenkezőleg akkor érhetné a vád, ha megalkudott volna ebben a kérdésben, amelynek az ő felfogása szerint való megoldását joggal remélhette akkor, amikor ebben a paktum nem kötötte, amikor ebben a nemzet nagy többsége támogatta és amikor ezért már megfizetett az Ausztriával való gazdasági kiegyezés és a kvóta-fel-emeles elfogadásával.

A közeli jövő eseményei meg fogják mutatni, hogyan sikerül a válságot a holt pontból kimozdítani. Bizonyosat most még senki sem tud természetesen mondani. A függetlenségi párt bizalommal viselkedik vezetői iránt és higgadt nyugalommal várja, hogy törekvéseiket siker koronázza-e a kibontakozás előkészítésében.

A vármegye tavaszi közgyűlése.

(Saj. tud.) Vármegyénk törvényhatósági bizottságának 1909. évi rendes közgyűléset Ugron Ákos főispán április hó 29-én d. e. 9 órára tűzte ki. A közgyűlésre a bizottság tagjai nagy számmal jelentek meg a vidékről is. Ez az érdeklődés feltűnő volt éppen a tavaszi gazdasági munkák idején, miután erre a közgyűlésre, a leginkább gazdákból álló vidéki tagok, általában ritkán szoktak ilyen nagy számban megjelenni. Talán az új képet öltött vármegyei élet megifjodott szellemét érezték meg, melynek hatását fokozta a legújabb bekövetkezett politikai válság híre is.

A főispánt az érte ment küldött-ség a gyűlésbe meghíván, ő az elnöki széket valamivel 9 óra után foglalta el. Megnyitójában első sorban a közigazgatási bíróságnak arról az ismert ítéletéről emlékezett meg, melyben a múlt évi tavaszi közgyűlésen történt alispán választás törvényessége mondatott ki.

Foglalkozott a kormány lemondásával s az esetlegesen bekövetkező nehéz időkre figyelmeztetve, összetartásra hívott fel. De kifejezte

